

Međunarodno tržište drveta u 1988. godini i izgledi za 1989. godinu

INTERNATIONAL TIMBER MARKET IN 1988 AND EXPECTATIONS FOR 1989

Prof. dr Dušan Oreščanin
Beograd

UDK 630*7

Prispjelo: 15. studenog 1988.
Prihvaćeno: 18. studenog 1988.

Stručni rad

Sažetak

Rast bruto društvenog proizvoda u zemljama Zapadne Evrope i Severnoj Americi bio je u 1988. godini brži nego što se ranije predviđalo. Prema oceni rast bruto društvenog proizvoda u 1988. godini u Zapadnoj Evropi iznosiće 3 odsto prema 2,4 odsto, a u Severnoj Americi 3 odsto prema 3,4 odsto u 1987. godini. U mnogim prognozama u 1989. godini očekuje se sporiji rast: 2,5 odsto u Zapadnoj Evropi i 2,8 odsto u Severnoj Americi. To je dovoljan rast da privreda i u 1989. godini ostvari zadovoljavajući razvoj.

Stopa inflacije i u 1988. godini imala je neznan rast: u Zapadnoj Evropi 3 1/4 odsto a u Severnoj Americi 4 odsto. Činjenica da je dugoročni rast kamatnih stopa bio niži od kratkoročnog dokaz je da se veruje da će se stopa rasta inflacije stabilizovati na niskom nivou.

U zemljama centralnog planiranja, prema planu, rast nacionalnog dohotka će sa 2 1/2 odsto u 1987. godini porasti na 5 1/2 odsto u 1988. godini. Slična stopa rasta se očekuje i u 1989. godini.

I u Zapadnoj Evropi i u Severnoj Americi se u 1988. godini nastavio snažan rast proizvodnje i potražnja celuloze i papira. Kapaciteti su bili rekordno korišteni, a cene neprekidno raste. Potrošnja rezane građe i ploča zavisila je od razvoja sektora koji ih najviše troše. Dugoročan rast potrošnje rezane građe i šperploča je prekinut zbog slabljenja stambene izgradnje u nekim zemljama. Potrošnja građe liščara, ploča iverica i, u manjoj meri, ploča vlaknatica nastavila je da raste i u Evropi i u Severnoj Americi.

Očekuje se da će u 1989. godini doći do opšteg slabljenja potrošnje nekih proizvoda od drveta, i u Evropi i u Severnoj Americi. To se u prvom redu odnosi na rezanu građu četinara i šperploče. Potrošnja građe liščara će i dalje biti zadovoljavajuća, a ploča iverica i ploča vlaknatica u Evropi rasti. Zbog očekivanog daljeg rasta proizvodnje celuloze i papira rašće i potrošnja celuloznog drveta.

Glavne riječi: ponuda i potražnja drvnih proizvoda — piljeno drvo — tržište ploča — celuloza i papir.

Summary

The growth of the gross national product in the countries of West Europe and North America was higher than it had been expected. According to estimation, the growth of the gross national product in 1988 in West Europe shall be in proportion 3 percent to 2.4 percent and in North America 3 percent to 3.4 percent in 1987. Many forecasts expect a lower growth in 1989: 2.5 percent in West Europe and 2.8 percent in North America. It would be a sufficient growth for economy to get satisfactory progress also in 1989.

The inflation rate in 1988 recorded a slight increase — in West Europe 3 1/4 percent and in North America 4 percent. The fact that the long-term growth of interest rates has been lower than the short-term growth provides evidence that the growth of the inflation rate shall stabilize at a low level.

In the countries with centralized planning, according to the plan, the growth of national income shall from 2 1/2 percent in 1987 grow to 5 1/2 percent in 1988. The similar rate of growth is expected also in 1989. Both, in West Europe and North America production and demand for pulp and paper show a strong upward tendency. Capacities have been record-high utilized and the prices have been kept rising. Consumption of sawn timber and wood-based panels depended on development of sector mostly using these. The long-term growth of consumption of sawn timber and plywood has been discontinued because of decline in housing construction in some countries. Consumption of deciduous timber, chipboard and in less degree particle boards continued to grow in European as well as in North America.

It is expected that in 1989 there will be a general decline of consumption of some wood products in Europe and in North America. This, in first place relates to softwood and plywood. Consumption of deciduous timber shall remain on a satisfactory level and chipboard and fibre board in Europe shall increase. Because of expected further increase of production of pulp and paper, consumption of pulpwood shall be on the increase.

Key words: supply and demand of wood products — sawn timber — wood-based panels market — pulp and paper (A. M.)

1. RAZVOJ OPŠTE EKONOMSKE SITUACIJE

I pored očekivanja, ekonomija u zemljama tržišne privrede početkom godine nije pokazivala znakove slabljenja. Upravo iz meseca u mesec izgledi su bili bolji. Dok se još u toku leta očekivalo da će stopa rasta u Zapadnoj Evropi iznositi, kao i u 1987. godini, 2,4 odsto, ona je već početkom četvrtog kvartala revidovana na 3 odsto. U Severnoj Americi stopa rasta bruto društvenog proizvoda u 1988. godini iznosiće 3 odsto prema 3,4 odsto u 1987. godini. Povoljan rast u Zapadnoj Evropi posledica je izvanredno blage zime, ublažavanja restriktivnih mera u monetarnoj politici, pada cene nafte u 1986. godini, smanjenja kamatne stope i stope inflacije u istoj godini.

Sve prognoze za 1989. godinu očekuju sporiji rast nego u 1988. godini. Upravo se očekuje da će stopa rasta bruto društvenog proizvoda u Zapadnoj Evropi iznositi 2,5 odsto a u Severnoj Americi 2,8 odsto. To će biti posledica pooštavanja restriktivnih mera u monetarnoj sferi. Već u 1988. godini došlo je do povećanja kamatnih stopa u SAD, SR Nemačkoj i Velikoj Britaniji i nekim ostalim zemljama. Francuska je bila izuzetak u ovom trendu. Mada se očekuje slabljenje ekonomske aktivnosti, razvijene zemlje će imati razumnu stopu rasta. Ipak, u pogledu razvoja u 1989. godini, jer će se nastaviti veliki nesklad u svetskoj ekonomiji, sredstva na monetarnom tržištu će biti sve oskudnija, izgledi za smanjenje budžetskog deficita u SAD su nesigurni.

Stopa rasta inflacije, i u Zapadnoj Evropi i Severnoj Americi, bila je u 1988. godini nešto viša nego 1987. godine, ali je ostala u zadovoljavajućim granicama: u Zapadnoj Evropi u leto 1988. godine 3 1/4 odsto prema 3 odsto pre godinu dana, u SAD 4 odsto prema 2 1/4 odsto pre godinu dana. U 1989. godini se očekuje stabilizovanje stopa rasta inflacije.

Rast kamatnih stopa imao je negativne posledice na nivo stambene izgradnje, npr. u SAD i Velikoj Britaniji.

Posle ekspanzije 1986. godine, došlo je u zemljama planske privrede do znatnog pada u 1987. godini. Stopa rasta nacionalnog dohotka u 1986. godini iznosila je 4 1/2 odsto, a u 1987. godini je pala na 2 1/2 odsto. U 1988. godini planira se rast od 5 1/2 odsto. Na tom nivou treba da ostane i u 1989. godini.

2. TRŽIŠTE PROIZVODA OD DRVETA

Tržište drveta i u Evropi i u Severnoj Americi bilo je pod uticajem neprekinutog privrednog rasta koji je počeo 1982. godine. U prvim godinama privredni rast u Severnoj Americi bio je jak. U poslednjim godinama bio je umeren. Taj umeren rast, i u Evropi i u Severnoj Americi, omogućio je za-

državanje stope inflacije na niskom nivou, ali i održavanje visoke stope nezposlenosti u Zapadnoj Evropi. Ovakav razvoj imao je uticaj na potrošnju drveta.

Karakteristika tržišta proizvoda od drveta u 1988. godini i u Evropi u Severnoj Americi bila je nastavak velike potražnje i proizvodnje u industriji celuloze i papira. Kod ostalih proizvoda od drveta situacija je bila različita, jer je potražnja u sektorima koji te proizvode troše bila različita. Npr. dugoročan trend rasta potrošnje rezane građe četinarara i šperploča je prekinut zbog slabljenja stambene izgradnje u nekim zemljama, naročito SAD. Potrošnja rezane građe lišćara i ploča iverica nastavila je da raste. U Evropi je rasla i potrošnja ploča vlaknatica, uključujući MDF ploče.

Očekuje se da će u 1989. godini doći do opšteg slabljenja na sektoru drveta, odnosno pada nivoa proizvodnje, potrošnje i trgovine rezane građe četinarara i ploča na bazi drveta, i u Severnoj Americi i u Evropi. Izuzetak će biti ploče iverice i ploče vlaknatice u Evropi.

Zbog očekivanog rasta potrošnje i proizvodnje celuloze i papira i u 1989. godini će porasti potrošnja celuloznog drveta. Potrošnja ogrevnog drveta će zavisiti od razvoja cena alternativnih izvora energije.

I u 1988. godini je bio izražen proces restrukturiranja industrije za preradu drveta: fuzionisanjem, prekograničnim investicijama, prodajom poduzeća, zatvaranjem jednih i otvaranjem drugih pogona, nadogradnjom postojećih pogona ili jedinica. Ne postoje podaci na osnovu kojih bi se mogao analizirati ovaj razvoj. No mogli bi se postići sledeći rezultati:

- povećati veličinu kompanija i na taj način delomično povećati ekonomičnost i preživeti sve jaču konkurenciju na tržištu. Mala preduzeća ispod određenog minimalnog kapaciteta imaju šansu samo ako nađu neku rupu na tržištu;

- dobiti pristup izvoru sirovina (drveta), što je često glavna smetnja uspešnoj ekspanziji kompanija, naročito u industriji celuloze i papira u severnoj Evropi;

- za kompanije van Evropske ekonomske zajednice vreme je da se etabliraju unutar njenih granica prije formiranja jedinstvenog tržišta 1992. godine;

- usmeravanje procesa distribucije i tržišta sa ciljem da proizvođači dođu u što tešnji kontakt s potrošačima.

Cilj budućeg razvoja nije samo povećati konkurentsku moć preduzeća nego i celog sektora industrije za preradu drveta.

2.1. Građa četinarara

Otvaranje tržišta za 1988. godinu počelo je pod uticajem faktora koji su nagoveštavali čvrstu ten-

dencu na tržištu drveta. Očekivalo se da će i do maća potražnja u zemljama izvoznicama, Švedskoj i Austriji, npr. biti izrazito jaka. Veća potražnja je očekivana i u nekim zemljama uvoznicama, naročito u Velikoj Britaniji i Francuskoj. U Zapadnoj Evropi izrazito blaga zima nije, kao obično, prekinula građevinske radove. Npr. u Velikoj Britaniji niti u jednoj godini do sada u I. kvartalu građevinska aktivnost nije bila tako živa kao ove godine.

Važan faktor je i to što su zalihe krajem godine u zemljama izvoznicama bile na niskom nivou, čak i onih sortimenata čija je potražnja dugo vremena bila slaba (V. klasa rezane građe bora).

Pod ovim uslovom otvaranje tržišta za 1988. godinu bilo je ranije nego što je uobičajeno. Do kraja aprila Švedska je prodala 58 odsto količina predviđenih za izvoz u 1988. godini, a Finska 52 odsto. Taj odnos u 1987. godini bio je kod Švedske 51 odsto, a Finske 52 odsto. Ipak izvoz iz Švedske u celoj godini bio je manji nego u 1987. godini zbog veće domaće porošnje i nešto smanjene proizvodnje. Izvoz iz Finske ostao je na nivou 1987. godine.

Uobičajeno je da se smatra da je tržište rezanom građom četinarara otvoreno kada »Eksportles« podnese svoju prvu ponudu u Velikoj Britaniji. To je usledilo 27. januara 1988. godine. Izraženo u funtama, cene rezane građe jele/smrče, kvaliteta u/s i IV. kl. umereno su snižene. Snižene su i cene građe bora kvaliteta u/s. Cene rezane građe bora

Kretanje cena

Švedska, Šv. kr, m³, FAS

	Borovina		Jela/smrča	
	Un-sorted	V. kl.	Un-sorted	V. kl.
1984, oktobar	1725	1365	1165	1015
1985, oktobar	1708	1301	1080	903
1986, oktobar	1708	1265	1233	1010
1987, oktobar	1818	1310	1345	1100
1988, januar	1830	1335	1365	1115

niji došlo je 6. maja. Povišene su samo cene građe V. kl. i jele/smrče i bora za 2 funte za m³.

Švedske i finske cene su rasle u toku cele godine.

Potrošnja rezane građe četinarara u Evropi će u 1988. godini dostići 81,46 mln. m³. To je više od rekorda dostignutog 1979. godine (80,2 mln. m³). Najveći rast potrošnje imale su SR Nemačka, Francuska i Italija, a visok rast Španija i Velika Britanija. U poređenju sa 1987. godinom evropska potrošnja će porasti za 2,6 mln. m³ ili za 3,3 odsto. Pola ovoga povećanja će dati evropski proizvođači. Upravo oni će u 1988. godini proizvesti 72,15 mln. m³, odnosno 1,38 mln. m³ ili 1,9 odsto više nego u 1987. godini. Ostali deo će se pokriti iz rasta uvoza.

Evropski izvoz će iznositi 21,3 mln. m³, odnosno biće za 300 000 m³ manji nego 1987. godine ili

KRETANJE UVOZA I IZVOZA
(mln m³)

	UVOZ			IZVOZ		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Evropa	29,26	30,20	29,00	21,69	21,38	20,67
SSSR				7,754	8,000	8,200
Kanada	0,740	0,700	0,650	41,294	40,000	40,000
SAD	35 490	33,570	30,920	5,820	7,320	6,370

IV. kl. povišene su za 1, a V. kl. za 2 funte za m³, CIF (u deviznoj klauzuli određen je kurs 1 funta = 10,57 Šv. kr., prema 10 Šv. kr. prošle godine). Do druge ponude »Eksportlesa« u Velikoj Brita-

za 1,4 odsto. Uvoz će porasti za 940 000 m³ ili za 3,2 odsto i iznosiće 30,2 mln. m³.

Izvoz iz Kanade i SAD-a u Evropu je u 1988. godini porastao za 770 000 m³.

Kretanje cena

SSSR, E funti, m³, CIF

	Borovina		Jela/Smrča	
	Un-sorted	IV. kl.	Un-sorted	IV. kl.
1984. maj	156	117	103	99
1985, februar	168	121	102	97
1986, maj	156	117	104	99
1987, maj	180	115	119	111
1.88, maj	177	116	117	109

Najveći uvoznici rezane građe četinarara u Evropi

	1987	1988	1989
	(hiljada m ³)		
Belgija/Luks	1059	1000	1000
Danska	1464	1450	1450
Francuska	1975	2180	2000
DR Nemačka	1325	1350	1350
SR Nemačka	3987	4000	4000
Italija	3877	4200	4051
Holandija	2226	2330	2175
Velika Britanija	8123	8600	7850

Najveći evropski izvoznici rezane građe četinara

	1987	1988	1989
	(hiljada m ³)		
Austrija	3680	3830	3830
Finska	4977	4950	4700
SR Nemačka	946	950	950
Švedska	7475	6900	6600
Portugal	971	1000	900

U 1988. godini došlo je do promene trenda u potrošnji rezane građe četinara u Severnoj Americi, koja je rasla između 1982. i 1987. godine. Potrošnja u 1988. godini će pasti za 7,9 mln. m³ ili za 5,7 odsto, odnosno na 129,7 mln. m³. Očekuje se da će potrošnja u 1989. godini pasti za daljih 5,9 mln. m³ ili za 4,6 odsto. To je posledica pada stambene izgradnje zbog rasta kamatnih stopa.

Trgovina između SAD-a i Kanade i proizvodnja u obe zemlje slediće isti trend. Izvoz, nakon toga što će u 1988. godini dostići rekordan nivo od 48,3 mln. m³ zbog većeg izvoza obe zemlje u Japan, Evropu i ostale regione, u 1989. godini će se smanjiti za 10 odsto, odnosno za 5 mln. m³.

Očekuje se da će evropski izvoz u 1989. godini pasti za 709 000 m³ ili za 3,3 odsto, odnosno da će iznositi 20,67 mln. m³. To će biti najniži nivo posle 1982. godine. Švedska, najveći evropski izvoznik, očekuje manji izvoz zbog rasta domaće potražnje, niskih zaliha na pilanama i teškoća u snab-

devanju trupcima. Finska, također, očekuje manji izvoz u 1989. godini. Pad će se uglavnom odnositi na borovinu zbog teškoća u snabdevanju trupcima. Uvoz će biti manji za 1,2 mln. m³ ili za 4,0 odsto. Manji uvoz očekuju Velika Britanija, Holandija i Danska.

Cene rezane građe četinara su rasle. No, realne promene je teško utvrditi zbog promena kurseva. Na rast cena uticao je i rast cena rezane građe tropskih vrsta lišćara. Na rast cene utiču i cene trupaca koje rastu i pod uticajem industrije celuloze i papira, koja konkuriše na tržištu trupaca slabih dimenzija. Uticaj na cene će imati nivo potražnje u Severnoj Africi i Srednjem Istoku.

Već u oktobru Finci su prodali izvesne količine građe u Holandiji po nešto višim cenama od cene za isporuku u IV. kvartalu 1988. godine. To znači da tržište prihvaća nešto više cene, odnosno da će one u 1989. godini blago porasti. Nešto niži obim proizvodnje i potražnje i u Evropi i u Severnoj Americi u 1989. godini neće ugroziti bilans između proizvodnje i potražnje odnosno ponude i potražnje.

2.2. Građa lišćara

I u Evropi i u Severnoj Americi razvoj tržišta rezane građe lišćara u 1988. godini bio je mnogo dinamičniji nego što se ranije očekivalo. To je posledica visoke aktivnosti u sektorima koji troše rezanu građu lišćara (industrija nameštaja i ambalaže i građevinarstva u nekim zemljama).

Potrošnja, proizvodnja, uvoz i izvoz rezane građe lišćara (hiljada m³)

	Evropa			Severna Amerika		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Potrošnja	21320	21840	21660	18442	19289	18660
Proizvodnja	17632	17950	17940	18583	21060	20070
Uvoz	6570	6680	6680	2029	1840	1640
od toga						
iz umerene zone	2730	2900	2890			
iz tropske zone	3840	3780	3780			
Izvoz	2840	2920	2960	2250	3600	3000
od toga iz						
umerene zone	2480	2580	2630			
tropske zone	300	340	320			

Najveći evropski uvoznici rezane građe lišćara (hiljada m³)

	Ukupan uvoz			Uvoz vrsta iz umerene zone		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Belgija/Luks	565	510	510	261	250	250
Francuska	574	550	550	81	70	70
SR Nemačka	887	900	850	291	300	300
Italija	1300	1350	1350	847	870	870
Holandija	969	900	970	181	180	170
Španija	634	724	730	381	404	500
Švajcarska	134	150	150	109	120	120
Velika Britanija	947	1010	980	237	260	255

Potrošnja u Evropi u 1988. godini će porasti za 520 000 m³ i iznosiće 21,8 mln. m³. Proizvodnja će porasti za 330 000 m³ i iznosiće 2,9 mln. m³. Očekuje se da će uvoz rezane građe tropskih vrsta pasti za 58 000 m³ ili za 1,5 odsto i da će dostići 3,78 mln. m³. Ukupan uvoz će porasti za 1,8 odsto i iznosiće 6,68 mln. m³.

Izvoz će porasti za 2,6 odsto i iznosiće 2,92 mln. m³.

Najveći evropski izvoznici rezane građe lišćara, vrsta iz umerene zone (hiljada m³)

	1987	1988	1989
Austrija	85	85	85
Danska	127	127	127
Francuska	589	630	640
SR Nemačka	324	316	356
Rumunija	205	190	175
Jugoslavija	728	800	820

Izvoz iz SAD-a je prešao 3 mln. m³ ili gotovo dvostruko više nego u 1987. godini. Izvoz iz Kanade je dostigao 440 000 m³.

SSSR uvozi svega oko 100 000 m³ rezane građe tropskih vrsta lišćara. Potpuno je prestao s uvozom rezane građe vrsta iz umerene zone (rezana građa hrasta iz Jugoslavije i rezane građe bukve iz Rumunije).

Najveći uvoznici rezane građe vrsta iz umerene zone su Italija i Španija. Italija najveći deo svojih potreba pokriva uvozom iz Jugoslavije a Španija uvozom iz SR Nemačke. Italija, međutim, poslednjih godina ima i niz ostalih snabdevača, najvećim delom rezanom građom bukve. Pojedinačno po zemljama količine su relativno male, ali kada se sve sabere, onda to iznosi 353 000 m³ (1987. godine). Upravo Italija je u 1987. godini, pored Jugoslavije (260 000 m³), uvezla iz Austrije 49 000 m³, Francuske 72 000 m³, SR Nemačke 35 000 m³, Mađarske 44 000 m³, Švajcarske 48 000 m³, Čehoslovačke 20 000 m³ i SAD-a (rezana građa hrasta i jasena, trešnje) 85 000 m³. Ovo znači da Italija nije sasvim zavisna od uvoza iz Jugoslavije.

Mada je hrast i dalje najtraženija vrsta u industriji namještaja, izgleda da je dostigao svoj zenit u nekim zemljama.

Zbog visokih cena zamenjuje ga jasen, a sve više se smanjuje njegova upotreba u industriji kuhinja. Najveći izvoznici, upravo jedini veliki izvoznici su SAD, Francuska i Jugoslavija. Bez uvoza iz SAD-a (SAD izvoze godišnje oko 400 000 m³ rezane građe hrasta) Evropa ne bi mogla da pokrije svoje potrebe. No u poslednje vreme izvoznici iz SAD-a su našli novo tržište na Dalekom istoku (Taiwan, Južna Koreja, Hongkong). Pošto su kvalitetni zahtevi ovog tržišta blaži nego u Evropi, ono postaje sve privlačnije.

Zbog mode svetlog nameštaja u 1988. godini je bila vrlo živa potražnja rezane građe jasena, trešnje, javora.

Zbog rasta cena na američkom domaćem tržištu rasle su i izvozne cene rezane građe američkog hrasta. Taj rast je bio donekle kompenziran niskim kursom dolara. No sa rastom kursa dolara rasle su i cene u Evropi. Jedino su jugoslavenski izvoznici zadržali nepromenjene izvozne cene. Upravo američke cene rasle su početkom godine, kasnije se stabilizovale i u III. kvartalu počele ponovo da rastu.

Polovinom godine američke cene, CIF Rotterdam, bile su sledeće za 1000 board stopa u dolarima: beli hrast, veštački sušen, kvaliteta FAS, 6/4" 2065, kvaliteta Commsels No 2, 4/4" 745, 5/4" 845, 6/4" 1, 8/4" 1120, crveni hrast 4/4" 1745, 5/4" 1770, kvaliteta Commsels 4/4" 1170, 6/4" 1310, 8/4" 1395, kvaliteta Commsels 2, 4/4" 795, 6/4" 895.

Cena trešnje, kvaliteta FAS, 4/4" iznosila je 1920, a 5/4" 1960 dolara.

U toku II. polugoda cene belog hrasta tendirale su na više.

U isto vreme u SR Nemačkoj cene kladarki I. kl. 4b, dve godine vazdušno sušenih, kretale su se od 1500—1800 DM fco pilana za m³, I/II kl. 1000—1300 DM. Zbog povećane upotrebe masivnog drveta u industriji nameštaja rasla je potražnja četvrtaca 8/8 cm iz Francuske. Cene su iznosile 900 DM, 12/12 cm 1200, a 30/30 cm čak 3000 DM.

Cene rezane građe jasena A kl. iznosile su 1000—1250 DM, kvaliteta za proizvodnju crkvenih klupa 1400—1600 DM, A/B kl. 900—1000, B kl. 700. Cene trešnjeve građe A kl. iznosile su 1800—2000 DM fco pilana, A/B kl. 1400, B kl. 900—1000 DM, a C kl. 500 DM.

U poslednje vreme u visoku mođu je došla i joha. Cene A kl. iznosile su 450—500 DM, A/B kl. 400 DM. Cene figurirane orahove građe A kl. dostigle su 3000 DM za m³, A/B kl. 2000, a B kl. 1000 DM fco pilana za m³.

Tražnja rezane građe bukve bila je stalno visoka. Nije bilo problema ni sa plasmanom rezane građe slabije kvalitete. Rast cena nije pratio rast potražnje, pa ni rast cena trupaca. Nemci su najviše cene postigli u Skandinaviji. One su u proseku iznosile za građu A kl. parenu, neokrajčenu, 500—600 DM za m³. Cene neparene neokrajčene građe, u proseku za sve kvalitete, iznosile su 260—310 DM za m³ fco pilana.

Interesantna pojava na tržištu je da se mnogi potrošači sve više usmeravaju ka rezanoj građi vrsta iz umerene zone, u prvom redu rezanoj građi bukve. Cene tropskih vrsta imaju tendencu rasta, a sve je teže obezbediti kontinuirano snabdevanje. To je suprotno od ranijeg trenda kada su vrste iz tropske zone iz istih razloga zamenjivale vrste iz umerene zone. To je naročito bilo izraženo u Velikoj Britaniji kada su jugoslavenski izvoznici napustili to tržište.

Očekuje se da će na tržištu rezane građe lišćara u 1988. godini doći do izvesnog usporavanja: predviđa se da će u Evropi potrošnja pasti za 177 000 m³. Izvoz će porasti ali po manjoj stopi nego 1988. godine. Uvoz će biti za svega 5000 m³ manji nego u 1988. godini.

Potrošnja u Severnoj Americi će pasti za 3,3 odsto, a proizvodnja za 4,1 odsto ili za 1 mln. m³. Uvoz će pasti za 10 odsto, a izvoz za 16,7 odsto.

Komitet za drvo Ekonomske komisije za Evropu UN u svojim bilansama ne uzima u obzir tržište Mediterana (van Evrope), Bliskog i Srednjeg istoka. U slučaju konačnog zaključenja mira između Irana i Iraka i regulisanja odnosa između Izraela i Palestinaca znatno će porasti potražnja, naročito rezane građe bukve.

U 1989. godini treba očekivati blagi rast potražnje rezane građe bukve svih kvaliteta i umereni rast cena. Zbog cena nastaviće se izmena u tokovima trgovine: izvoznici iz SR Nemačke biće manje zainteresovani za nemačko tržište, španski za francusko, a jugoslavenski više za tržište u Velikoj Britaniji i Zapadnoj Evropi.

Zbog nedostatka prostora nećemo se osvrnuti na tržište tropskih vrsta drveta. Napomenućemo samo da će se nastaviti tendencija rasta cene i sve teža nabavka trupaca najpopularnijih vrsta drveta.

Na tržištu trupaca lišćara očekuju se male promene između 1987. i 1989. godine. Potrošnja u 1988. godini će blago porasti. U 1989. godini će iznositi 36,6 mln. m³. Proizvodnja u Evropi će u 1988. godini biti za svega 300 000 m³ veća nego u 1987. godini i iznosiće 35,4 mln. m³. U 1989. godini će biti niža za 100 000 m³ i u 1988. i 1989. godini se očekuje blag pad uvoza koji će u obe godine iznositi oko 6,1 mln. m³. No u 1988. godini uvezene su podjednake količine vrsta iz umerene i vrsta iz tropske zone. U 1989. godini se očekuje da će uvoz vrsta iz umerene zone biti za oko 200 000 m³ veći od uvoza vrsta iz tropske zone.

Evropski izvoz trupaca je nešto porastao u 1988. godini, ali se očekuje da će u 1989. godini pasti za 289 000 m³. Jugoslavija u Evropi zauzima drugo mesto, odmah iza Francuske, a znatno ispred Švaj-

carske. Izvoz iz Francuske se kreće oko 1,400 000 m³, Jugoslavije 400 000 m³, a Švajcarske 285 000 m³.

U Severnoj Americi se očekuje u 1988. godini rast izvoza trupaca lišćara za 246 000 m³ ili za 27 odsto, odnosno treba da iznosi 1,2 mln. m³. Dobar deo od toga se odnosi na izvoz trupaca u Evropu. U 1989. godini izvoz će biti nešto manji i iznosiće 910 000 m³.

Cene trupaca će u dobroj meri zavisiti od ishoda jesenjih licitacija, u prvom redu u Francuskoj. Prema dosadašnjim rezultatima izgleda da će imati tendenciju rasta.

2.3. Ploče na bazi drveta

Evropska potrošnja ploča na bazi drveta dostigla je 1988. godine rekordan nivo. Očekuje se da će u 1989. godini doći do daljeg rasta potrošnje zbog rasta potrošnje ploča iverica i ploča vlaknatica.

Potrošnju i proizvodnju MDF ploča je ocenio Sekretarijat Komiteta za drvo. Smatramo da je ocena preniska, odnosno da su i potrošnja i proizvodnja veće. To proizlazi iz ocene koju ćemo kasnije navesti.

U 1988. godini proizvodnja i trgovina svih vrsta ploča bila je na višem nivou nego 1987. godine. U 1989. godini se očekuje dalji rast potrošnje iverica ali po nešto sporijoj stopi nego u 1988. godini. Potrošnja šperploča će pasti zbog manjeg uvoza. U periodu 1987—1989. godine proizvodnja ukupne grupacije ploča vlaknatica će porasti za 13,7, a izvoz za 17 odsto. Dobar deo ovog rasta odnosi se na MDF ploče. Pošto se statistički MDF-ploče u Evropi uključuje u ploče vlaknaticе, a u Severnoj Americi u ploče iverice, teško je izvršiti neku ozbiljniju analizu. Prema mišljenju Sekretarijata Komiteta za drvo, u 1988. će godini potrošnja u Evropi iznositi 650 000 m³, a prema oceni britanske consulting kompanije 910 000 m³. Prema oceni te kompanije i proizvodnja će biti dvostruko veća od ocene Komiteta. Prema istoj oceni u 1992. godini kapaciteti MDF u Evropi će dostići 3 mln. m³ ili za 2 mln. m³ više od današnjih kapaciteta.

Kretanje evropske potrošnje i proizvodnje ploča (mln. m³)

	Potrošnja			Proizvodnja		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Ploče iverice	25,15	26,05	26,43	24,59	25,49	26,08
Šperploče	5,54	5,65	5,59	3,18	3,34	3,27
Ploče vlaknaticе	4,67	4,88	4,99	4,25	4,46	4,83
U tome						
Tvrde ploče	2,96	2,99	3,08	2,95	3,01	3,15
MDF	0,56	0,65	0,68	0,28	0,36	0,57
Izolacione ploče	1,16	1,24	1,23	1,03	1,09	1,12

Kretanje evropskog uvoza i izvoza (hiljada m³)

	Uvoz			Izvoz		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Ploče iverice	5,98	6,26	6,13	5,37	5,64	5,80
Šperploče	3,88	4,05	3,93	1,58	1,62	1,60
Ploče vlaknatice	1,79	1,79	1,75	1,36	1,37	1,59
Od toga						
Tvrde ploče	0,93	0,93	0,93	0,92	0,94	0,99
MDF	0,38	0,40	0,38	0,10	0,11	0,27
Izolacione ploče	0,47	0,46	0,44	0,33	0,32	0,33

Za to treba naći tržište, odnosno proširiti primenu MDF. Kod toga treba imati na umu da su cene MDF u 1988. godini za debljinu od 19 mm iznosile 12,50 DM za m², a ploča iverica iste debljine oko 6 DM. To znači da MDF mogu da zamene samo masivno drvo.

Prema podacima objavljenim u poslednjem broju New Panels Review 1988: MDF — u svetu ima fabrika koje su u pogonu ili se grade:

Fabrike MDF ploča

	Broj fabrika	Kapaciteti m ³
Afrika	1	70 000
Azija/Okeanija	22	1,317 000
Evropa	18	1,912 000
Latinska Amerika	3	159 000
Severna Amerika	17	2,170 000
SSSR	1	60 000
SVEGA	62	5,688 500

U 1988. godini cene MDF imale su tendencu pada. Ako zaista dođe do ovakve ekspanzije kapaciteta sigurno je da će doći do prekapacitiranosti i do teškoća u koje je bila zapala industrija ploča iverica polovinom osamdesetih godina. To tim pre što se za sada MDF primenjuju uglavnom (90 odsto) u industriji nameštaja.

U Severnoj Americi je prvi put posle 1982. godine došlo do pada potrošnje ploča na bazi drveta, kao posledica pada stambene izgradnje.

Potrošnja ploča u Severnoj Americi se kretala ovako: (mln. m³)

	1987	1988	1989
Ploče iverice	11,28	11,48	11,14
(uključene MDF)			
Šperploče	22,58	21,79	21,17
Ploče vlaknatice	6,26	6,08	5,86
Od toga:			
Tvrde ploče	1,93	1,79	1,78
Izolacione ploče	4,33	4,29	4,08

U 1989. godini će doći do pada i uvoza i izvoza svih vrsta ploča. I uvoz i izvoz su s obzirom na potrošnju i proizvodnju beznačajni, npr. očekuje se da će u 1989. g. biti uvezeno (u mln. m³): iverica 1,16, šperploča 1,51 i to 0,70 ploča vlaknatice (tvrđih i izolacionih ploča), a izvezeno iverica 1,25, šperploča 1,07, ploča vlaknatice 0,42.

Cene svih vrsta ploča u 1988. godini imale su tendencu rasta. Ni visoka proizvodnja šperploča u Indoneziji nije imala negativan uticaj na razvoj cena zbog rasta potražnje u Japanu, Severnoj Americi i Kini. Cene iverica, 19 mm, kretale su se u SR Nemačkoj od 5,80 do 6,40 DM za m² (ploče E 1), šperploča iz okumea, 4 mm, 4,80 DM za m². 1989. godine očekuje se stabilizacija cena ploča, odnosno blag rast cena ploča iverica. Cene MDF će i dalje slabiti, ako proizvodnja bude veća od potražnje. Cene šperploča i panel ploča će se stabilizovati, mada se očekuje pad potrošnje. Pad potrošnje će biti izbalansiran padom proizvodnje.

Potrošnja celulonog drveta u Evropi i Sj. Americi (mln. m³)

	Potrošnja			Proizvodnja		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Celulozno drvo	176,23	181,20	188,90	166,16	172,45	177,15
Klasično cel. drvo	135,82	141,27		126,40	131,23	
Četinara	91,23	93,20		86,91	89,32	
Lišćara	44,59	46,07		39,49	41,91	
Otpaci i iverje	40,41	41,93		39,76	41,22	

2.4. Celulozno drvo

Prošle tri godine sukcesivno, i u Evropi i u Severnoj Americi, raste potrošnja i proizvodnja celuloze i papira. Paralelno s time rasle su i cene. Sa rastom cena rasla je i ekonomičnost fabrika. Zbog toga je i u 1988. godini nastavila da raste potrošnja celuloznog drveta, a rašće, mada po nižoj stopi, i u 1989. godini.

U Evropi će u 1988. godini potrošnja porasti za 4 odsto i iznosiće 183,2 mln. m³. Potrošnja u 1989. godini će porasti na 188,4 mln. m³. Rast pojedinih sortimenata će biti sličan kao i prethodne godine. Stopa rasta u SAD biće nešto sporija nego u Evropi. Potrošnja u 1988. godini iznosiće 213,6 miliona m³, a u 1989. godini 215,4 miliona m³ (+ 0,8 odsto).

Proizvodnja celuloznog drveta raste u svim zemljama glavnim potrošačima. Na taj način se želi postići kontinuirano i jeftinije snabdevanje iz vlastitih izvora. Dobar deo celuloznog drveta se dobija putem čišćenja i proreda. Primenom adekvatne mehanizacije čišćenja i prorede su postale rentabilne. To je dovelo i do sniženja cena. Upravo povećanje proizvodnje i sniženje njenih troškova omogućilo je da cene ostanu stabilne u vreme osetnog rasta potražnje. U SR Nemačkoj došlo je do pada cena posle instaliranja mašina za iveranje u šumama.

Paralelno s rastom mogućnosti snabdevanja iz vlastitih izvora, došlo je do slabljenja uvoza i izvoza.

m³), SR Nemačka (1,3 mln. m³). Jugoslavija će zauzeti deseto mesto među evropskim uvoznici.

Očekuje se da će evropski izvoz u 1988. godini pasti za 5,8 odsto, a u 1989. godini za daljih 4,1 odsto, odnosno u 1988. g. će iznositi 16,5, a u 1989. godini 15,8 mln. m³.

Najveći evropski izvoznici u 1989. godini biće: Francuska (4,2 mln m³), SR Nemačka (2,8 mln m³), Mađarska (1,4 mln m³), Švedska (0,9 mln m³) i Norveška (0,8 mln m³).

Severnoamerički izvoz, uglavnom iverja u Japan, porašće u 1988. godini za 3,0 mln. m³ (za 38,6 odsto) i iznosiće 10,6 miliona m³. U 1989. godini se očekuje blagi pad (na 9,96 mln m³).

Cene celuloznog drveta će stagnirati ili u nekim zemljama blago porasti.

3. UTICAJ IZVOZA PROIZVODA OD DRVETA NA SNABDEVENOST JUGOSLAVENSKOG TRŽIŠTA

Ranijih godina je često dolazilo do nestašice rezane građe lišćara na domaćem tržištu zbog visokog izvoza. To se ponekad odnosilo i na neke vrste ploča. No zbog pada domaće potražnje taj problem nije bio izražen u 1988. godini, naročito u II. polugodu kada je izvoz rezane građe lišćara usporen. Upravo izvoz je onaj faktor koji omogućava relativno visok nivo proizvodnje. To se u prvom redu odnosi na rezanu građu lišćara svih

Kretanje evropskog uvoza i izvoza celuloznog drva (mln. m³)

	Uvoz			Izvoz		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
Celulozno drvo						
ukupno	28,39	27,74	27,00	17,55	16,52	15,80
klasično cel.						
drvo	22,98	22,38		12,51	11,74	
— četinari	13,11	13,53		7,88	7,25	
— lišćari	9,87	8,85		4,63	4,49	
otpaci i iverje	5,41	5,38		5,01	4,77	

Uvoz će u 1988. godini iznositi 27,8 miliona m³ ili 2,2 odsto manje nego u 1987. godini. U 1989. godini očekuje se dalji pad od 2,7 odsto. Najveći evropski uvoznik je Švedska. Ona je u 1987. godini uvezla 7,64 miliona m³, a u 1988. i 1989. godine će uvesti po 400 000 m³ manje. Pad uvoza je posledica ne samo rasta domaće proizvodnje nego i smanjenog uvoza zbog viših cena uvezenog drveta. Niske cene atlantskih pomorskih vozarina ranije su stimulisale švedske i finske fabrike celuloze da uvoze celulozno drvo. Posle povišenja cena pomorskog prevoza taj stimulan je otpao.

Najveći evropski uvoznici celuloznog drveta u 1989. godini biće Švedska (6,7 mln. m³), Finska (5,0 mln. m³), Austrija (2,2 mln. m³), Belgija/Luks (3,6 mln. m³), Italija (1,7 mln. m³), Norveška (1,9 mln.

vrsta drveta, šperploča i panelploča i nameštaja. Kada ne bi bilo izvoza, industrija šper ploča bi morala znatno da smanji proizvodnju zbog veoma ograničene potrošnje u zemlji, a industrija panelploča bi morala da obustavi proizvodnju. Proizvodnja rezane građe lišćara će dugo biti izvezno orijentisani i pored laičkog mišljenja da svu rezanu građu lišćara treba preraditi u finalne proizvode. Pri tome se zaboravlja mogućnost plasmana finalnih proizvoda. I pored svih napora izvoz nameštaja zaostaje iza rasta međunarodne trgovine. Jedino izvoz plemenitog furnira negativno djeluje na snabdevenost domaćeg tržišta.

U 1989. godini se očekuje nešto slabija konjunktura na međunarodnom tržištu drveta. No zbog izbalansiranosti potrošnje i proizvodnje i niskih

zaloha krajem 1988. godine u celom lancu distribucije tržište će ostati stabilno. U tim uslovima očekuje se blagi rast izvoza proizvoda jugoslavenske industrije za preradu drveta. Istovremeno se očekuju poteškoće u plasmanu na jugoslovenskom domaćem tržištu zbog sve izraženijeg pada investicione potražnje a i veoma visokih cena gotovih proizvoda od drveta. Delomično rešenje problema će se tražiti u realizaciji zajedničkog programa izvoza nameštaja i montažnih kuća i zaustavljanja pada stambene izgradnje u društvenom sektoru.

TRŽIŠTE PILJENE GRAĐE U AUSTRIJI U 1988. GODINI

Dne 8. rujna 1988. na Drvnom sajmu u Klagenfurtu održana je konferencija za tisak stručnog saveza pilanske industrije Austrije, na kojoj je iznesen pregled stanja tržišta piljene građe u zemlji i inozemstvu za jesensko razdoblje tekuće godine, te dana ocjena za naredno razdoblje. Iznesena mišljenja vodećih stručnjaka Austrijskog stručnog saveza veoma su interesantna i upućuju na određene trendove iz ove oblasti koji se vrlo lako mogu komparirati sa stanjem u našoj zemlji.

Povoljne vremenske prilike u početku 1988. godine uvjetovale su veću proizvodnju građe u cijeloj Austriji. Ova proizvodnja bila je uočljivo veća od prosjeka ranijih godina za to razdoblje. Pošto je, naime, da u zimskom razdoblju, zbog niskih temperatura i nepovoljnih vremenskih prilika, koje su veoma česte u alpskim područjima, pilane rade smanjenim kapacitetom, što svakako utječe na proizvodnju i ponudu piljene građe na tržištu.

U ovom slučaju, kada su vremenske prilike bile povoljne, proizvodnja piljene građe u prvom polugodištu 1988. godine bila je veća za 12% nego u istom razdoblju prošle, 1987. godine. Vrijednost proizvodnje dostigla je 7,5 mlrd. šilinga, čime je premašena vrijednost iz istog razdoblja prošle godine za 14%. To upućuje na činjenicu da su i cijene piljene građe bilježile određen porast, bez obzira na to što je i ponuda bila veća. Međutim, bilo je naglašeno da cijene sporednih pilanskih proizvoda, uključujući i sječku, nisu pratile taj rast, čak je zabilježen i određen pad cijena tim proizvodima.

Ovo nije zabrinjavajuća pojava, već posljedica djelovanja tržišnih zakonitosti stabilnog tržišta, u kojem povećani priliv roba od uobičajenog redovito uzrokuje pad cijena. Pojava je svakako sezonskog karaktera, jer su pilanski otpaci četinjača, pogotovo sječka, nezamjenjiva sirovina za proizvodnju celuloze i papira, a ti proizvodi, u konkurentskoj borbi sa plastičnim folijama, ponovno osvajaju pozicije.

Izvoz će i u 1989. godini imati pozitivan uticaj na održavanje proizvodnje i ravnotežu ponude i potražnje na domaćem tržištu.

LITERATURA

- [1] FAO: Annual Products Market Review Timber Bulletin, Volume XLI, No 5, Ženeva 1988.
- [2] Komitet za drvo, Ženeva: Nacionalni izveštaji zemalja članica za 1988. godinu.
- [3] Komitet za drvo: Materijali sa 46. zasedanja.
- [4] Oreščanin, Dušan: Međunarodno tržište drveta, celuloze i papira. »Drvarski glasnik«, razni brojevi 1988.

Sličan je bio razvoj izvoza na tržištu Švicarske, dok izvoz u SR Njemačku bilježi pad. Ovo se objašnjava porastom proizvodnje piljene građe u SR Njemačkoj i povećanoj ponudi ovih roba na tom tržištu.

Izvoz u zemlje Bliskog istoka bilježi stagnaciju što se objašnjava političkim prilikama u ovom području, te padom tečaja US dolara, koji služi kao obračunska jedinica u međusobnom robnom prometu s tim područjem. Primirje između Iraka i Irana budi nadu da bi se mogla poboljšati prodaja austrijske piljene građe na ovom tržištu.

Gledano u cjelini, izvoz austrijskog piljenog drva bilježi u 1988. povoljne rezultate u pogledu količina, ali su naši sjeverni susjedi ipak nezadovoljni zbog nedovoljno brzog porasta cijena piljene građe, koje nisu adekvatno pratile porast cijena pilanskih trupaca. Budući da su cijene pilanskih nusproizvoda pale za oko 20—25%, pilane u cjelini nisu ostvarile rezultate koji bi bili razlogom za posebno zadovoljstvo.

Na pitanje novinara kako će na izvoz austrijskog drva utjecati ostvarenje zajedničkog evropskog tržišta, predsjednik Austrijskog stručnog saveza pilanske industrije dipl. ing. Herbert Kulterer odgovorio je da ne očekuje posebne probleme, jer se ono zbog svoje kvalitete i načina obrade traži na cijelom evropskom tržištu, te da se zbog toga ne boje konkurencije.

Iz izjave ing. Kulterera može se izvući određeni zaključak i za naše prerađivače drva. Evropsko drveno tržište traži dosta robe i plaća dobru cijenu, pa je zbog toga interesantno. Međutim, na ovom tržištu mogu se pojaviti i opstati samo oni proizvođači koji nude i garantiraju visoku kvalitetu u svim vrstama roba, koji poštuju dogovorene rokove i ostale poslovne odnose.

D. Tusun — B. Guštin

Od mnogo veće važnosti i interesa je stanje tržišta piljene građe, koje se veoma povoljno razvijalo. Posebno ohrabruje činjenica da je prisutan sve veći interes za proizvode od masivnog drva, što uzrokuje povećanu potražnju ove robe, a time i povoljnije uvjete prodaje piljene građe. Ovaj trend objašnjava se ponovnom orijentacijom prema prirodnim materijalima, od kojih drvo u životnoj okolini čovjeka ima najvažnije mjesto. To posebno dolazi do izražaja na području ljudskog stanovanja.

Isto tako je drvo povratilo svoje pozicije i u graditeljstvu, pa mu se daju određene prednosti čak i pred čelikom i betonom, koji predstavljaju glavni građevinski materijal, ali koji svojim karakteristikama nisu bliski čovjeku. Drvo u građevinarstvu, ispravno upotrijebljeno, zbog svojih prirodnih karakteristika i umjerene cijene, ima sve veću perspektivu.

Svim tim razlozima objašnjava se činjenica da je prodaja piljene građe u Austriji u prvom polugodištu 1988. godine porasla za oko 6%.

U usporedbi s našim uvjetima prodaje, mora se naglasiti bitna činjenica da kupovna moć prosječnog evropskog kupca raste. On si može dopustiti »luksus« da oprema svoj stambeni prostor proizvodima od drva, unatoč laganom porastu cijena ovih proizvoda. U uvjetima našeg tržišta, suočeni smo s brzim porastom cijena svih proizvoda, pa tako i onih od drvnog materijala, uz istovremeni sve zamjetniji pad kupovne moći stanovništva. Zbog toga će orijentacija naših drvnih proizvođača u neposrednoj budućnosti morati biti još više usmjerena na zapadnoevropsko konvertibilno tržište, jer je to u sadašnjoj situaciji jedini put za izlazak iz teškoća.

Što se tiče izvoza austrijskog piljenog drva u Italiju, u prvom polugodištu 1988. postignuto je povećanje u odnosu na prošlu godinu od 16%, s tim da su prosječne cijene zabilježile porast od 5% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.